

Ako učenci svojega učitelja ljubijo, ga radi vbogajo, mu radi delajo veselje, in tudi ne zakrivajo pred njim svojih malenkosti. Učitelj ima pri takih učencih veljavo, veljavo ima tudi njegov poduk; veljavni poduk pa sega globoko v mladinska serca ter rodi mnogo naj lepšega sadú. P.

Pomenki

o slovenskem pisanji.

XIX.

T. Poleg Donave — malo da ne od virja pa do ustja njenega — so stali nekđaj Sloveni, se vé z različnimi imeni: Na zahodu so bili noriški pa karantanski, v sredi panonski, zgorej moravski, spodej ilirski, na vzhodu pa bulgarski.

U. Kako so neki govorili?

T. Imeli so sicer enake običaje, enako govorico, da si nekte narečja. Smelo bi se zlasti ločiti noriško, panonsko in bulgarsko narečje.

U. Kakor ločimo v novoslovenščini koroško, kranjsko pa štajarsko?

T. In kakor se je tu kranjsko narečje povzdignilo v knjižni jezik; tako se je tam panonsko-slovensko po Cirilu in Metodu, po katerih je došlo Slovanom vzajemno slovstvo.

U. Kerščanstvo so dobivali Slovenci že prej po latinskih ali laških blagovestnikih; ali so dobili s kerščanstvom po njih tudi svoje prvo slovstvo?

T. Kolikor se doslej vé, nam prvi — z laške strani — niso dali nobenega pismenega spominka, vsaj v novoslovenščini ne. More biti, da so spisali kaj v glagolici, kar pa ni gotovo. Da jih je težko stalo, verske resnice razlagati Slovencem, si lahko mislimo. Z latinsko službo božjo so razširjali tod latinsko besedo, ktere je tedaj polna naša cerkvena slovenščina.

U. Kaj pa so nam dali bogovestniki z druge — z nemške strani?

T. Cerkveni jezik so mnogotero spremenili, da imamo v njem še zdaj skoraj brez števila latinskih besedi v nemški obliki in navadi. Sicer so pa nam Slovencem dali res

pervo slovstvo s karantanskimi ali brizinskimi spominki, o katerih hočeva poznej nekoliko spregovoriti.

U. Jaz sem že mislil, da imamo od unod le tiste preklicane fronke pa tisto neslano nemškutarijo!! — Pravi blagovestniki pa so bili Slovenom vendar le tisti učenci, ki so prišli od vzhoda — z gerške strani ter so s slovensko službo božjo razširjali slovensko besedo in vstanovili staroslovensko književnost.

T. Res je, da so poprijemali se Sloveni na zapadu laške in nemške, na jutru pa gerške omike; vendar je tudi res, da so tu in tam verski poslanci mnogo si prizadevali, da so razjasnili jim um z znanjem večnega Gospoda.

XX.

U. Bilo je slovensko ljudstvo vere vneto, kakor pravi Znojemski.

T. Bere se, da so se terdo držali poganski Sloveni svojih malikov in njih češčenja; ali ravno tako resno so se poprijeli potem prave sv. vere ter se je deržijo terdo Slovenci še zdaj.

U. Jeli kdo naših popisal, kdaj in kako so se pokristjanili Sloveni?

T. Godilo se je to od šestega do devetega stoletja. Kaže nam cerkvena zgodovina; vendar popisuje se tudi v narodnih pesmah, v starih pripovedkah in pravljicah, kaže v nekterih starih šegah in navadah. — Posebej je popisal boj med poganstvom in kerščanstvom v naših krajih Valvazor, Prešern (vid. Kerst pri Savici) itd.

U. »Valjhun, sin Kajtimara, boj kervavi
Že dolgo bije za keršansko vero . . .«

Čertomir pa bojuje se

»Za vero staršev, lepo Bog'njo Živo,
Za Čerte, za Bogóve nad oblaki.«

T. Kakor na jugu, se je godilo Slovanom tedaj tudi na severji, in bere se n. pr. o českih v Kraljedvorskem rokopisu:

Lej in pride ptujec siloma v deželo,
V ptujem glasu jim zapoveduje,
In kar šega je na ptujem,
Od jutra na večer,
To počet' je tukaj, detetom, ženam;
Družo nam je eno le iméti
Po vsej poti z Vesne do Morane itd.

(vid. Zaboj, Slavoj, Ljudek.)

U. Po tem takem je lahko razumeti, da so radostni sprejeli in veseli poslušali poslance, kateri so v njihovem jeziku jim razlagali verske nauke in obhajali službo božjo. Domača beseda je storila, da je bilo slovensko ljudstvo vneto za sveto vero. Godilo se je to v devetem stoletji, in tedaj so bili Sloveni tolikanj srečni, da se je ustanovilo jim slovstvo in je v njihov jezik bilo sprejeto celó sveto pismo.

T. Deveto stoletje je bilo slovansko; kakor bode, ako Bog da in sreča junaska, tudi devetnajsto!

Cerkvena godba.

Ne bo od več, ako „Tovarš“ svojim dobromislečim tovaršem tudi kaj pové o cerkveni godbi. Reči moramo, da se po Slovenskem cerkveno orglanje in petje že nekaj let precej boljša, in rekli bi, da tako dobro napreduje, kakor marsikje pri sosedih. Vendar pa je še mnogo orglavcev ali organistov, ki se termasto derzé svojih mnenj in nikakoršnega dobrega sveta o tem nočejo sprejeti, ker mislijo, da je to nepristočno i. t. d. Drugi so zopet, ki pravijo: „Ljudje hočejo tako imeti; jaz pa jim rad postrežem, akoravno vem, da tega pa unega ni spodobno igrati v cerkvi“ i. t. d. Tak izgovor je pa popolnoma prazen. Ali orglavec zato orgla v cerkvi, da ljudi kratkočasi? Ali ni cerkvena godba zato, da se v cerkvi povikšuje božja čast, in da se duh pobožnih vernikov dviguje k Bogu?

Da bi orglavci in vsi, ki imajo kaj opraviti ali zapovedovati o cerkveni godbi, o tem prav mislili, smo nabrali nekaj cerkvenih ukazov o pobožni godbi, ktere naj bi brali vsi, ki jim je kaj mar za resnično pravo cerkveno godbo.

1. „Taka godba, v kateri je ali z orglami ali s petjem vpletenege kaj nespodobnega ali nečistega, nej se odpravi iz cerkve“. (Trid. zbor l. 1562.)

2. „Naj več se je varovati, da godba, ki mora povikševati in oznanovati božjo čast, ne bo podobna teatralskim, nespodobnim ali vojskinim napevom“. (Zbor v Toledi l. 1566.)

3. „Ker se je v nekterih krajih orglanje popačilo, je treba da se zboljša zato, da se odpravijo nasladni glasi, kateri motijo sv. molitve in pobožnega duha pri poslušavcih“. (Zbor avgsb. l. 1567.)